

nyire előadásainak gyorsírástól jegyzeteit tartalmazták — hányszor bukkantunk arra a megállapításra, hogy az egyén lelki jelenségeit csupán a társadalomból kiindulva érthetjük meg igazán, meg hogy minden lelki fejlődést voltaképpen társas és társadalmi szükségességek váltottak és váltanak ki mindig. Egy lépés, és az adlerizmusba lyukadunk ki itt, mint amott a freud-i pszichoanalízisbe, avagy a történelmi materializmusba. Egy kicsi lépés, egy kis következetesség a gondolatvezetésben, de nem, Janet *psychological gentleman* volt és akart lenni csupán, lélektan-dandy, aki semmitsem vesz igazán komolyan, és aki mimeli, hogy csupán kedvtelésből űzi azt, amiből valójában megél, ami a tulajdonképeni kenyeré. A lélektan l'art pour l'art űzte, s mondják, betegeit féltve őrizte és lakat alatt a Salpetriéreben évekig tanulmányozta. Attól félt, hogy valamelyik fiatal asszisztens véletlenül meg találja gyógyítani őket, őt magát érdekes kísérleti anyagtól fosztva meg? Betegeit — főleg, ha azok a női nemhez tartoztak — szerette courtsmahleri romantikus álneveken idézni; azt hiszem, sohasem vette őket komolyan, s mindig úgy tréfálkozott el velük, mintha doktorbácsisan pirongatná őket: Ejnye, ejnye, hát sohasem akarunk megokosodni?

Bizonyára nagy életművész volt: kevés munkával sokat ért el, s más, nagyobb lélekbuvár híján évtizedekig a francia lélektan dékánja lehetett. Szerény ember volt, meg kell hagyni. Szerette a polgári honneuröket s a becsületrend apró szalagocskáját, de hiányzott belőle minden osztályöntudat. Sekély, felszínes rétegnek szolgált; úgy gondolta, ő is megmaradhat sekélynek és felszínesnek. Midőn lelép a katedráról, amelyet évtizedeken át inkább csak bitorolt, s amelyről a szórakozást legáltalább annyira szolgált, mint a tudományszomját, új, pihent erők lépnek a helyére. Távozása egybeesik Wallonnak a Collège de France tanárává való kinevezésével, aki a Carlos Prestes-komité tagja, és a Munkásegyletetet vezeti Párizsban. Idők jele! S Pierre Janet-ről el kell mondanunk, hogy elfelejtette, hogy a Collège de Franceon Adam Miczkiewicz is tanított valaha...

Pierre franciául követ is jelent, sziklát, amelyen esetleg anyaszentegyházak épülnek. Pierre Janet azonban nem volt kemény gránitkőből faragva; könnyű, elomló stukkóból volt, amilyennel hallgatói nagyrésznél lakását díszítették, s amely nem marad meg. Pierre Janet művéből is valymérvéig kevés fog megmaradni. (Barchfeld Olivér)

A Z ÖRÖKMOZGÓ AMOKFUTÓI. A legújabbkori iparosodás számos korszakalkotó találmányt és felfedezést hívott életre. A felszabadult emberi elme és teremtőerő olyan csodálatos technikai és gépi alkotásokkal lepté meg a világot, melyeknek még a gondolata is pl. a középkorban súlyos bűnnek számított. A homályból kiszabadult alkotó kedv a technika e hőskorában azután számos eltévelyedést is szült. Tul merész képzelgők képtelennél képtelenebb találmányok megoldására vetették magukat. E képtelenségek mindegyre visszatérő szimbóluma a perpetuum mobile, az örökké mozgó gép eszméje, amelynek megvalósítását korántsem az ép alkotókedv, hanem valami más erő szorgalmazza.

A tökéletes termelés ellentmondásai szűkítik, megkötik a népi mélyrétegek élet-lehetőségeit és gátat emelnek a termelőerők egyöntetű szabad fejlődése elé. Az életbonyodalmak okaival és természetével tisztában nem levő tömegek hite megrendült saját erejükben. Így a társadalmi lét zord külterületeire szorulva különböző messzianisztikus csodavárásokban s az egyéni érvényesülés kétes lehetőségeiben keresnek kiutat. Főként ennek tudható be, amért számos elszegényedett közép- és mélyrétegbeli kü-

lőnböző lehetetlen találmány, legtöbbször az örökmozgó előállítására révén óhajt gonddal és nehézséggel zsufolt sorsán változtatni. Ezért kerülnek ki rendszerint a mechanika bonyolult törvényszerűségeiről tájékozatlan félműveltek, hiányos felkészültségű technikusok, általában gépi szerkezetekkel némi kapcsolatban álló üzemi alkalmazottak, sőt igen gyakran minden mechanikai vonatkozás nélküli kiskereskedők, ügynökök, tisztviselők és kézművesek soraiból ezek az elesett és sajnálatraméltó fantasz-ták.

A gazdasági kiszolgáltatottság és az emberi leértékeltség állapotában, átfogó ismeretek nélkül mindezek lelkében az egyéni felülkerekedés és a hirtelen meggazdagodás káprázata kísért. Találmányaik révén hatalmas vagyondokról ábrándoznak s képzeletükben már is előlegezik önmaguknak a nagyuriség ábrándképeit, szembeszegezve ezeket a képeket a mindennapi élet ezer bajával. Természetesen a kiugrás vágya s a kompenzáció ösztöne elnyomja bennük a józan ítélőképességet s az értelem minden készsége nélkül mintegy eszelősen furnak-faragnak rejtett zugaik, dohos kamráik homályán. Hiányos műszaki tudásuk következtében már eleve képtelen ötletek nyomán indulnak el s a legtöbbször nem is sejtik, hogy olyan megoldásokra törnek, amik kívül esnek a lehetséges határain. A perpetuum mobile mániákusai előtt pl. egyenesen felfoghatatlan, hogy miért ne lehessen valami gépszerkezetbe rejtett energiát utánpótlás nélkül mindörökre konzerválni. Persze a gyakorlati kísérletek szakadatlanul rácsafolnak e vakmerő reményekre. A szorgos és nyugtalan kinlódás és pepecselés azonban folyik tovább éveikig, évtizedekig, sokszor egy egész ember-életen át, a kísérleti modellek előállításába ölje sokszor egész vagyonszármányokat, nem egyszer súlyos anyagi helyzet alá állítva az amugyis szűkös anyagi viszonyok között élő kísérletezőket. Közben az örökmozgó megoldását célzó próbálkozások sohasem vezetnek semmire, még apró részlet-eredményekre sem, mert a nagy mű lázában égő furor képtelen fontosságot tulajdonítani a kísérletezés közben esetleg felmerülő újszerű jelenségek tanulmányozásának. Az ál-feltalálók mindenütt észlelhető elszaporodása így a legkevésbé sem írható gépies napjaink rovására. Az örökmozgóhoz hasonló találmányok megoldását hajszoló megszállottak korántsem a napok fejlett géptechnikájából merítenek ösztönzést, hanem éppen ezzel a színvonallal éles ellentétben álló sivar társadalmi helyzetük elől sóvárogják a menekülést. (Lázár József)

A POLITIKAI MENEKÜLTEK KÉRDÉSE. Az újabb események ismét igen aktuálissá tették a politikai menekültek elhelyezkedésének kérdését. Az ezen a téren tapasztalható rendszertelenség, ami sokszor teljesen lehetetlenné teszi a megoldásokat, indította Myron C. Taylort a Politikai Menekültek Kormányközi Bizottságának alelnökét (Intergovernmental Committee on Political Refugees), hogy New-Yorkban október 3-án a külügyi kapcsolatok tanácsának egyik ülésén leszögezze álláspontját.

Szükségszerű, hogy ebben a kérdésben végre teljes megoldást találjunk — állapította meg Myron C. Taylor — s módot adjunk a politikai menekülteknek, hogy új hazát találjanak. A mai helyzet zavarának orrát Taylor egyrészt abban látja, hogy a menekülteknek az esetek nagyrésztében nem volt elegendő idejük annak komoly megfontolására, hogy mely országok jelenthetnek számukra gazdaságilag is megfelelő területet. Másrészt az érdekelt befogadó államoknak nem volt módjukban kiválasztani a politikai menekültek közül azokat, akikre ugyancsak gazdasági okokból szükségük volt s így szigorú intézkedésekkel zárták el határai-